

Lidé bez domova nejsou téma?

04.06.2024

14. 5. 2024 proběhl na radnici Žižkovský panel: Lidé na okraji.

Žižkovský panel je diskusní formát pro veřejnost, který řeší místní témata se širším přesahem. Všichni se v různých situacích setkáváme s lidmi bez domova. Jsou častým předmětem stížností a diskusí místních obyvatel. Diskusi shrnujeme formou nejdůležitějších otázek a odpovědí. Téma bylo též hlavním tématem [červnových Radničních novin](#) (s. 6 - 9).

Diskutovali:

- Michal Vronský – starosta Prahy 3
- Dušan Machoň – ředitel Městské policie Praha 3
- Aleš Strnad – vedoucí sociálních služeb Naděje v Praze
- Jan Matěj Bejček – koordinátor plánování sociálních služeb, Magistrát hl. m. Prahy.

Co dělá Praha 3 ohledně lidí bez domova?

Praha 3 si platí u organizace Naděje terénní program v rozsahu 16 hodin týdně. Terénní pracovníci Naděje dva dny v týdnu procházejí různá místa na Praze 3. Ročně to dělá asi 1300 kontaktů. Na odboru sociálních věcí jsou dvě kurátorky pro odborné a sociální poradenství, ročně mají asi 500 kontaktů, z nichž 60-70 % je bez stabilního bydlení. Praha 3 také provozuje politiku podporovaného bydlení, čímž se snaží vzniku bezdomovectví předcházet. Je zde několik míst, kde se vydává strava. Praha 3 pronajímá prostory pro azylový dům. Snaží se také o kultivaci veřejného prostoru, čímž se též eliminuje výskyt problémových osob. Pravidelně se schází pracovní skupina, kde starosta s poskytovateli sociálních služeb a městskou policií řeší konkrétní problémy.

Co dělá Městská policie?

Městská policie vykonává zvýšenou hlídkovou činnost v místech, kde se osoby bez přístřeší zdržují (např. budova bývalého čs. rozhlasu v Jeseniově ulici, stany v parku Kapslovna, na Krejčárku, zastávky MHD, parky, náměstí). Konkrétní stížnosti řeší ředitel Městské policie Praha 3 se starostou na pravidelných schůzkách každý týden. V současné době je nejfrekventovanějším místem park na rohu ulic Jana Želivského a Olšanská. Městská policie spolupracuje s Centrem sociálních služeb Praha. V rámci zimních humanitárních opatření informuje lidi bez domova o ubytovacích kapacitách a předává jim kontakty. Tito lidé často páchají přestupky jako znečišťování veřejného prostranství, rušení nočního klidu, vzbuzování veřejného pohoršení či požívání alkoholu v místech, kde je to zakázáno. Vymahatelnost uložených pokut je

problematická. Opilé osoby, které nekontrolují své chování, jsou umisťovány na záchytku FN Bulovka. Není však výjimkou, že je kapacita naplněna a další lidi už nepřijímají. V letošním roce byly při kontrolách odhaleny i tři celostátně hledané osoby. Pokud se lidé bez domova nedopouštějí žádného protiprávního jednání, nemá policie pravomoc je z místa vykázat.

Co dělá organizace Naděje?

Organizace Naděje poskytuje sociální služby, terénní programy, podpůrné projekty (zaměstnávání) či zabydlování, provozuje nízkoprahová denní centra, noclehárny, azylové domy. Poskytují též zdravotní péči, psychologické a adiktologické poradenství. Na území Prahy 3 má Naděje k dispozici 5 tréninkových bytů, slouží pro lidi, kteří opouští azylové domy. Na Praze 3 provozuje noclehárnu s kapacitou 20 lůžek a azylový dům pro muže 24/7 s kapacitou 50 lůžek.

Co dělá hlavní město Praha?

Hlavní město se podle Jana Matěje Bejčka snaží dlouhodobě o podporu zabydlování, na přelomu let 2023–2024 v rámci Zimních humanitárních opatření odpilotovali terénní péči, snaží se rozšiřovat kapacity. Aktuálně pracují na tvorbě Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na území hl. m. Prahy pro období let 2025–2027 na kterém spolupracují jak s městskými částmi, tak s poskytovateli sociálních služeb.

Zatímco odborníci se shodnou na tom, jak by struktura služeb měla vypadat, jaké kapacity chybí a v jakých oblastech, na politické úrovni se nachází shoda velmi těžce. Na vině je podle Jana Matěje Bejčka kromě jiného zejména přílišný rezortismus. Tvorba míst v pobytových službách je problém, ve veřejném prostoru tedy zůstávají osoby s duální diagnózou (závislost na alkoholu a psychiatrické onemocnění), dlouholetí lidé bez domova v seniorském věku či hendikepovaní. Spolupráce s některými jinými městskými částmi není ideální.

Co nám chybí?

Systém sociálních služeb podle vedoucího sociálních služeb Aleše Strnada zamrzl v devadesátých letech. V rámci sociálních služeb se myslelo jen na krizové ubytování a předpokládalo se, že dotyčný je schopen se o sebe postarat. Předpokládalo se také, že systém bude postupně doplňován o další služby a specializace. Na území Prahy je např. jen jedno zařízení pro lidi bez domova, kteří potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby, s kapacitou 50 lůžek, která nedostačuje. Vzhledem ke stížnostem na pobyt lidí bez domova ve veřejném prostoru, je třeba podporovat nikoli jen noclehárny (příchod 19:30, odchod 7:00), ale celodenní ubytování v režimu 24/7. Aleš Strnad říká, že v zařízení 24/7 má osoba pocit zázemí a bezpečí, může si vyprat, uvařit atd. V pořadníku je 30 lidí, kteří se tam otočí po 6 měsících až roce, přičemž motivace u lidí na ulici s časem rapidně klesá.

Chybí tzv. mokré služby (ambulantní i pobytové) pro lidi závislé na alkoholu. Klienty ve zhoršeném zdravotním stavu není často kam umístit a zůstávají na ulici. Problémem je též chybějící psychiatrická péče, kterou sociální služby nemají.

Je třeba propojit zdravotní a sociální služby. Kapacita nízkoprahových denních center je nedostatečná, proto lidé bez domova vysedávají na veřejných prostranstvích a k hygieně používají pítka či fontány. V Praze chybí pobytové služby pro osoby s duševním onemocněním a se závislostí.

Přibývá na Praze 3 lidí bez domova?

Dlouhodobě je vývoj jakási sinusoida. Odhad počtu lidí bez domova na území Prahy 3 je podle Městské policie 80–110. Naděje má kvalifikovaný odhad 60–70 osob bez domova, kteří se dlouhodobě zdržují na území Prahy 3. Pokud bychom počítali i osoby krátkodobě se tu zdržující, můžeme se podle Aleše Strnada (Naděje) dostat až k číslu 110. Za rok 2022 došlo k nárůstu 10–15 %, důvodem bylo zvyšování cen energií a krize bydlení. Rostly stížnosti. Akutně se řešila zastávka Lipanská, z které Praha 3 ve spolupráci s Městskou policií lidi bez domova vypuzovala na méně problematické místo. Systémové řešení to není.

Lidi bez domova na veřejná prostranství vyhání také houstnoucí zástavba, před 15-20 lety bylo v území nákladového nádraží Žižkov cca 50 dlouhodobě žijících lidí bez domova a podobná situace byla i na Spojovací v zahrádkářské kolonii (dnešní Kaufland). Mezi lidmi, které identifikujeme ve veřejném prostoru jako lidi bez domova jsou často i místně bydlící, kteří poskytují např. nějaký výměnný obchod např. lahev vína za koupel.

Může problém vyřešit represe?

Represe není nikdy dlouhodobým a udržitelným řešením. Už letech 2010-2011 vznikl plán vytvořit gheta na okraji města, kam by se lidé bez domova sváželi. Plán sice oficiálně neprošel, ale vývozy za Prahu se uskutečnily i tak. Funkční to nebylo, lidé se vraceli do centra.

Městská policie nemá možnost nabídnout osobám bez domova jiné místo, kam by mohly jít. Z místa, kde si lidé stěžují, je vykáže, ale nezřídka se strážníci setkávají s otázkou: kam máme jít. Kromě zimní sezóny, kdy je posílají do nouzových ubytovacích kapacit, se tak problém jen přesouvá z místa na místo.

S úbytkem neupravené zeleně mají lidé bez domova tendenci se dostávat do více či méně zabezpečených objektů, přičemž vlastníkům to ne vždy úplně vadí. Rizika s tím spojená jsou vyšší. Tito lidé se nevypaří. Jen se přesouvají ohniska.

„Můžeme jít cestou represe a zásluhovosti, ale pak neříkejme že řešíme bezdomovectví a poskytujeme služby jako na západ od nás. Dnes nenabízíme ani standard. Jestliže ten člověk musí na sprchu v našem nízkoprahovém centru čekat dvě hodiny a po dvou hodinách na něj třeba už vyjde jen studená voda, je to v roce 2024 v hlavním městě České republiky tragédie. Pokud se o tuto skupinu nebudeme starat, tak si potřebné věci ukradnou, pak náklady přeneseme na zařízení výkonu trestu a budou ještě vyšší,“ říká Aleš Strnad (Naděje). Jeho slova potvrzuje Jan Matěj Bejček (hl. m. Praha): „Jde o udržení si základní úrovně důstojnosti, aby lidé nechodili ve špinavém oblečení, bez bot či teplého oděvu v zimním počasí a nekradli.“

Co se znečišťováním veřejného prostoru lidmi bez domova?

Praha 3 se stará o veřejné toalety a spolupracuje s podniky, které jistou pomoc také nabízejí. Není to jednoduché, ale snaží se nabídku rozšiřovat. „Lidi bez domova nepřinutíme k tomu, aby nevylučovali. Dáváme jim mapky, vysvětlujeme jim, že mohou jít 150 metrů dál a umýt si tam i ruce,“ říká starosta Michal Vronský.

Praha 3 před třemi lety zkoušela prosadit projekt hygienického centra s kapacitou 20-25 lidí na Krejčárku. V rámci projektu se uvažovalo i o nabídce práce pro lidi bez domova. Aby zátěž pro okolí nebyla devastující, bylo třeba, aby i okolní městské části otevřely podobná centra na svém území. K dohodě nedošlo. Iniciativa skončila nezdarem.

Podobnou zkušenost zažil Jan Matěj Bejček (hl. m. Praha) když před 2-3 lety objížděli městské části a hledali prostory pro vznik nízkokapacitních kontaktních center pro osoby závislé na alkoholových látkách. Žádná městská část nechtěla být první. Prostory se hledají dodnes. Hlavní město prověřuje také možnost hygienických center u pečovatelských domů. Je ovšem obava, že provozovatelé pečovatelských domů nebudou chtít, aby se jejich klienti potkávali s lidmi bez domova.

Např. v Berlíně funguje komunitně mimo režim sociálních služeb síť hygienických stanic, kdy se lidé, kteří tam docházejí o to místo zároveň starají.

„Je těžké si dnes představit hygienickou stanici pro lidi bez domova na Masarykově nádraží, což v Berlíně funguje na každém větším nádraží. Kdybychom se dnes bavili o tom, kde vzniknou nízkoprahová denní centra, tak se strhne nevole. I když politici nové projekty podporují, narazí na protesty a petice místních obyvatel,“ říká Aleš Strnad (Naděje).

14. 5. 2024 18—19.30 h

Žižkovský panel:
Lidé na okraji

na radnici Prahy 3, Havlíčkovo nám. 9,
1. patro — sál zastupitelstva

Praha // plánuj trojku //
Dotazy Slido.com 2266377

Lidé na okraji jsou častým
především otázkou
a dokazují místních obyvatel.
Jaka jsou možnosti měst-
ské části? Existují řešení
na úrovni města či alespoň
světého centra města? Jaké
jsou zahránkové zkušenosti?

Diskutovat budou:
Michal Vronský
starosta Prahy 3
Dušan Machoň
místní ústeční police Prahy 3
Aleš Strnad
vedoucí sociálních služeb
Naděje v Praze
Jan Malý Bejček
koordinátor plánování
sociálních služeb
Magistrát hl. m. Prahy

Kolik lidí bez domova si říká o práci?

Existují projekty podporovaného zaměstnávání lidí bez domova. Zapojeno je do nich 150-200 lidí za rok. Pak jsou lidé, kteří dělají brigády. Předlužení lidé nikdy nenastoupí do standardního zaměstnání, protože jim zbyde tak málo, že nemají motivaci. Pracují krátkodobě nebo bez smlouvy.

Praha 3 využívá obecně prospěšných prací pro lidi bez přístřeší nebo ohrožené bezdomovectvím, běžně v programu 5-10 osob.

Filip Stome, jehož rodina vlastní zelené plochy na Praze 3, říká, že nejdříve volali Městskou policii několikrát denně ohledně osob bez domova v parčíku vedle ZŠ Jeseniova, kde se nesmí pít alkohol. „Záhy jsme zjistili, že jim nemůžeme říci, jen běžte pryč, ale musíme jim říci kam. Tak jsme jim řekli: můžete jít třeba naproti do parku. Problém byl, že ti lidé docela generují odpad. Začali jsme s nimi spolupracovat na úklidu. Uklízí, sekají trávu a dostávají za to i nějaký peníz. Ta partička si to zároveň hlídá a je tam klid. Nově příchozí si ohlídnou,“ říká Filip Stome.

Kde je klíč k řešení?

Optimálním stavem je existence funkčního systému dostupného bydlení. Fenomén bezdomovectví nelze potlačit tím, že se bude přesouvat mezi městskými částmi. Je třeba si přiznat, že tento fenomén tu je a bude a je třeba mu přizpůsobit strukturu sociální pomoci.

„Chybí národní strategie řešení problematiky bezdomovectví, bez které se nedostaneme do specifik jednotlivých regionů, stejně tak by měla začít fungovat mezirezortní spolupráce na zdravotně-sociálním pomezí. Chybí plán, který by měl být propisován do krajů. Je třeba si jasně říci, zda chceme s touto opomíjenou skupinou lidí něco dělat a zda půjdeme cestou represe nebo kombinace represe a pomoci jako v jiných zemích EU,“ říká Aleš Strnad (Naděje) a dodává zkušenost z Norska: „V Norsku musíte člověka do 48 hodin zabydlet a teprve potom přicházíte jako sociální pracovník a poskytujete sociální pomoc. V západních zemích je pojetí takové, že o problémovou skupinu 5-8 % se musí většinová společnost postarat. V Oslu je na ulici 50 lidí, což jsou lidé s duální poruchou, kteří pomoc nechtějí. V Praze se bavíme o 5000 lidech bez domova. Pokud by se nám podařilo 90 % z nich stáhnout z ulice, tak už nebudou terénní pracovníci chodit za lidmi na ulici jako dnes s tím, že by se měl dotyčný vykoupat, ale že není kapacita, tak musí počkat den nebo dva.“

Potřebujeme tedy dlouhodobější vizi a stabilní financování, kdy bude jasné, co přesně se zrealizuje ve výhledu následujících let.

Praha sice má [strategii ukončování bezdomovectví](#), ale není krytá finančně. Jan Matěj Bejček (hl. m. Praha) poukazuje na nespravedlnost ve financování sociálních služeb, Praha je zatížena mnohonásobně více než ostatní kraje, na celkových nákladech na zajištění provozu sociálních služeb v Krajské síti se Praha podílí zhruba jednou polovinou. Hlavní město o tom jedná s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem financí.

Problémem pro Prahu jsou totiž také lidé z chudších regionů nebo z chudších zemí EU, přicházejí zákonitě do center měst. „Je třeba se ptát, co dělá ministerstvo práce a sociálních věcí pro to, abychom měli strategii práce s lidmi bez domova pro jednotlivé kraje potažmo pro místní samosprávy. A jak je ministerstvo vnitra se stávajícími zákony schopno realizovat návratovou politiku občanů, které sem přivezly pracovní agentury a tyto osoby pak přišly o práci,“ dodává Aleš Strnad (Naděje).

Kde si stěžovat?

Systémové řešení nemůže přijít z úrovně samosprávy, krajů nebo poskytovatelů soc. služeb. I v případě, že se něco na úrovni komunální politiky podaří, tak není jistota stabilního financování, protože v příštím volebním období může být vše opět jinak. Poskytovatelé sociálních služeb lobují na ministerské i parlamentní úrovni, výsledkem je však jen současný stav a dílčí opatření.

Klíč k systémovému řešení je na národní úrovni, proto má smysl si stěžovat svým [poslancům](#) a [senátorům](#).

Dodatečně zodpovězené otázky

Otázky, které došly online během panelu a nebyly zodpovězeny, dodatečně zodpověděl starosta MČ P3 Michal Vronský.

Jedná Městská část s majitelem objektu bývalých studií ČRo, aby objekt řádně zajistil?

Jsem ve spojení s majitelem objektu bývalého Čs. rozhlasu a jsme domluveni, že majitel zajistí objekt tak, aby se osoby nemohly snadno dostávat dovnitř a bydlet tam. Mluvili jsme o zazdění otvorů. Věřím, že se tak stane brzy.

Řeší se přestupek užívání alkoholu na veřejnosti v místech dle vyhlášky i s jinými osobami než jsou lidé bez přístřeší? Například na náměstí Jiřího z Poděbrad?

Užívání alkoholu na veřejných místech je upraveno vyhláškou, jejíž dodržování hlídá Městská policie. Ta je rovněž oprávněna tyto přestupky pokutovat. Mám za to, že Městská policie nijak neeviduje přestupce podle jejich sociálního zázemí.

Snaží se městská část být v kontaktu i s kolektivy typu Food not Bomba, nebo Medici na ulici?

Městská část spolupracuje s několika neziskovými organizacemi (Naděje, DropIn, Progressive, Beztíže, Buči, Místní místním nebo Friendship Prague). O spolupráci s dotazovanými organizacemi nevím.